

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่มีการขยายตัวสูง มีบทบาทความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยเป็นอย่างมาก เป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญนำมาซึ่งเงินตราต่างประเทศ การสร้างงาน และการกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาค นอกจากนี้การท่องเที่ยวยังมีส่วนสำคัญในการพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานของการคมนาคมขนส่ง รวมไปถึงการค้าและการลงทุน เมื่อประเทศประสบภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจ การท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญในการสร้างรายได้ให้กับประเทศสามารถช่วยให้เศรษฐกิจฟื้นตัวได้ในเวลาที่รวดเร็วกว่าภาคผลิตและบริการอื่น ๆ อย่างไรก็ตามอุตสาหกรรมท่องเที่ยว มีแนวโน้มการแข่งขันรุนแรงขึ้นตามลำดับ มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและมีความอ่อนไหวง่ายจากปัจจัยลบทั้งภายในและภายนอกประเทศโดยไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ สถานการณ์และผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงที่เป็นความท้าทายต่อการท่องเที่ยวของประเทศไทยมาจากหลายประเด็นดังนี้ (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2554)

ประเด็นผลกระทบด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ ความถดถอยของเศรษฐกิจโลก การปรับตัวเข้าสู่เศรษฐกิจโลกแบบหลายศูนย์กลาง การขยายตัวของข้าอำนาจทางเศรษฐกิจใหม่ อาทิ บราซิล รัสเซีย อินเดีย และจีน ส่งผลต่อการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในภูมิภาคต่าง ๆ และการเปลี่ยนแปลงในตลาดการเงินของโลกที่ก่อให้เกิดการเคลื่อนย้ายเงินทุน สินค้าและบริการ การเคลื่อนย้ายแรงงานเสรี ส่งผลให้ประเทศไทยต้องพัฒนาการตลาดท่องเที่ยวเชิงรุก และเตรียมความพร้อมต่อการผันผวนของค่าเงิน รวมทั้งจะต้องพัฒนาบุคลากรในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวให้มีคุณภาพ ปรับปรุงกฎระเบียบต่าง ๆ

ประเด็นผลกระทบด้านสังคม การให้ความสนใจกับชุมชน มรดกทางวัฒนธรรม และการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรผู้สูงอายุ ส่งผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวโดยนักท่องเที่ยวให้ความสำคัญกับคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยวที่ต้องปลอดภัย สะอาด มีการรักษาสภาพแวดล้อม และใช้สื่อสารสนเทศในการท่องเที่ยวมากขึ้น รูปแบบของการท่องเที่ยวจึงมีแนวโน้มท่องเที่ยวแบบอิสระ สนใจการท่องเที่ยวเฉพาะทาง เช่น การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health and Wellnes Tourism) การท่องเที่ยวแบบผจญภัย (Adventure Torism) การท่องเที่ยวเชิงกีฬา (Sports Tourism) เป็นต้น นอกจากนี้ผลกระทบด้านสังคม กระแสโลกาภิวัตน์และวัฒนธรรมโลกที่เข้ามาในประเทศไทย การเปิดการค้าเสรี ก่อให้เกิดการอพยพย้ายถิ่น การเคลื่อนย้ายแรงงาน ส่งผลต่อวิถีชีวิตคนไทยทั้งระดับครอบครัว ชุมชน และประเทศ เกิดการสูญหายของวัฒนธรรมพื้นถิ่น ปัจจัยเหล่านี้ล้วนส่งผลต่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย ทั้งนี้ความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวมีความสำคัญมากในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว (Kyle M. Woosnam, C. Scott Shafer, David Scott, Dallen J. Timothy, 2015)

ประเด็นผลกระทบด้านทรัพยากรธรรมชาติและ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ส่งผลให้สถานการณ์และแนวโน้มความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทวีความรุนแรงขึ้น โดยเฉพาะปัญหามลพิษ อุณหภูมิโลกที่ร้อนขึ้น การกัดเซาะของชายฝั่ง ภาวะภัยแล้ง และน้ำท่วม ส่งผลต่อความงดงามและบรรยากาศของแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญหลายแห่ง ประเทศไทยได้เข้าร่วมลงนามและเป็นภาคีในกรอบอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (UNFCCC) รวมทั้งได้ร่วมลงนามรับรองพิธีสารโตเกียวร่วมรับผิดชอบการดำเนินการด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศ ดังนั้นประเทศไทยจะต้องเตรียมพร้อมรองรับผลกระทบที่เกิดขึ้นโดยการคำนึงถึงการท่องเที่ยวที่สะอาด (Green Tourism) การพัฒนามาตรฐานแหล่งท่องเที่ยว ตลอดจนพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในทุกกระดับให้มีศักยภาพรองรับการเปลี่ยนแปลงบนพื้นฐานการเติบโตของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวอย่างสมดุลและยั่งยืน

ประเด็นการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีแบบก้าวกระโดด ส่งผลให้ภาคการท่องเที่ยวต้องปรับเตรียมความพร้อมให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง โดยต้องบริหารจัดการความรู้อย่างเป็นระบบ การพัฒนานวัตกรรมการจัดการเกี่ยวกับความรู้ และทักษะของผู้ที่เกี่ยวข้องในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว (Julia Nieves, Mercedes Segarra-Cipres, 2015) รวมทั้งประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการส่งเสริมการท่องเที่ยว นอกจากนี้การวิวัฒนาการเทคโนโลยีด้านการบินและการขยายตัวของกิจการสายการบินต้นทุนต่ำ ส่งเสริมให้เกิดการเดินทางบ่อยขึ้น และระยะเวลาในการทำงานของนักท่องเที่ยวแต่ละครั้งสั้นลง

ประเด็นในด้านภาพลักษณ์ และความเชื่อมั่น ซึ่งในระยะ 4-5 ปีที่ผ่านมา ประเทศไทยประสบปัญหาภาวะวิกฤติต่าง ๆ โดยเฉพาะปัญหาการเมืองภายในประเทศ การแพร่ระบาดของโรคไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ ปัญหาจากอุทกภัยและวาตภัย ความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว ความปลอดภัย และปัญหาการก่อการร้ายใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ สถานการณ์ดังกล่าวส่งผลต่อภาพลักษณ์และความเชื่อมั่นของนักท่องเที่ยวต่อประเทศไทย เป็นเหตุให้นักท่องเที่ยวกลุ่มตลาดหลักเปลี่ยนจุดหมายไปยังแหล่งท่องเที่ยวในภูมิภาคอื่น ๆ ซึ่งได้ส่งผลกระทบต่อจำนวนและรายได้จากการท่องเที่ยวของประเทศ สถานการณ์ต่าง ๆ ดังที่กล่าวมานอกจากจะส่งผลกระทบต่อผลผลิตมวลรวมภายในประเทศ (GDP) แล้ว ยังส่งผลกระทบต่อการทำงานของภาคธุรกิจท่องเที่ยวและธุรกิจเชื่อมโยงอีกด้วย

การแข่งขันในภาคอุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีแนวโน้มการแข่งขันที่รุนแรงมากขึ้นทุกประเทศต่างก็ให้ความสำคัญกับการลงทุนและพัฒนาด้านการท่องเที่ยวเพื่อสร้างรายได้ให้ประเทศประกอบกับบริบทที่เปลี่ยนไป ทั้งสถานการณ์และปัจจัยเสี่ยงด้านการท่องเที่ยว ที่นับวันจะมีความซับซ้อน รุนแรง และเปลี่ยนแปลงเร็วขึ้น (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2554) เช่น กลยุทธ์ของการสร้างภาพลักษณ์ของประเทศฮ่องกงให้เป็น “เมืองสวรรค์แห่งการช้อปปิ้ง” (Ada Lo, Hailin Qu, 2015) ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะแสวงหาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวไทย

การท่องเที่ยวเป็นการเดินทางเพื่อพักผ่อนหย่อนใจหรือเพื่อความสนุกสนานตื่นเต้นหรือเพื่อหาความรู้ ทั้งนี้องค์การการท่องเที่ยวของสหประชาชาติ (World Tourism Organization) กำหนดไว้ว่าการท่องเที่ยว หมายถึง การเดินทาง โดยระยะทางมากกว่า 80 กิโลเมตรจากบ้าน เพื่อจุดประสงค์ในการพักผ่อนหย่อนใจ ซึ่งการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมหลักชนิดหนึ่งของประเทศไทย ที่นำรายได้จากประชาชนชาวไทย และชาวต่างชาติเข้าสู่ประเทศไทย

ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้ รัฐบาลปัจจุบันได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับอุตสาหกรรมบริการ การท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก ดังจะเห็นได้จากคำแถลงนโยบายรัฐบาลต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ 23 สิงหาคม พ.ศ. 2554 เป็นนโยบายเร่งด่วนที่จะเริ่มดำเนินการในปีแรก เรื่อง การเร่งเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยว ทั้งในและนอกประเทศ โดยประกาศให้ ปี พ.ศ. 2554-2555 เป็นปี “มหัศจรรย์ไทยแลนด์” (Miracle Thailand Year) และประชาสัมพันธ์เชิญชวนนักท่องเที่ยวต่างชาติเข้าร่วมเฉลิมฉลองในพระราชพิธีมหามงคลมีขึ้นในช่วงปี พ.ศ. 2554-2555 ทั้งนี้ยังมีนโยบายระยะการบริหารราชการ 3 ปี ของรัฐบาล คือนโยบายปรับโครงสร้างเศรษฐกิจ ภาคการท่องเที่ยว การบริการ และการกีฬา โดยการส่งเสริมการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่สนับสนุนการท่องเที่ยวและเร่งรัดการปรับปรุงมาตรฐานในเรื่อง สิ่งอำนวยความสะดวก ความปลอดภัย และสุขอนามัย โดยคำนึงถึงการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวของผู้พิการ และผู้สูงอายุ เป็นต้น

นอกจากนี้ยังคำนึงถึงศักยภาพของการแข่งขัน ดังมีปรากฏตามยุทธศาสตร์การวิจัยที่ 2 การสร้างศักยภาพและความสามารถในการพัฒนาทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะกลยุทธ์การวิจัยที่ 4 การพัฒนาศักยภาพระดับคุณภาพบริการในอุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยว ตามแผนงานวิจัยที่ 4.1 การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว และรูปแบบการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวอย่างเป็นธรรม พร้อมตระหนักถึงกลุ่มเรื่องที่ควรวิจัยเร่งด่วนตามนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ (พ.ศ. 2555-2559) คือ กลุ่มที่ 9 เทคโนโลยีใหม่และเทคโนโลยีที่สำคัญเพื่ออุตสาหกรรม

และนอกจากนี้ สำนักงานส่งเสริมอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์แห่งชาติ (องค์การมหาชน) (SIPA) เล็งเห็นถึงความสำคัญที่จะนำเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ (ICT) มาพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้น จึงได้ผลักดันโครงการนำร่องด้วยการสร้างพื้นฐานบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต กระตุ้นให้กลุ่มท่องเที่ยวร่วมกันบริการนักท่องเที่ยวผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์ ซึ่งนับเป็นตัวอย่างของการใช้เทคโนโลยีซอฟต์แวร์ระดับสูงภายใต้ชื่อ "Tourism e-Commerce" (Tourism Collaborative Commerce) หรือการพาณิชย์เชิงร่วมมือบนธุรกิจท่องเที่ยวขยายโอกาสทางการค้าที่ช่วยเพิ่มรายได้สู่หน่วยธุรกิจ

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งที่จะศึกษาคือ หนึ่งศึกษาข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว ประกอบด้วย เพศ อายุเฉลี่ย วุฒิการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือนโดยเฉลี่ย ปัจจุบันอยู่อาศัยในจังหวัด สอง ศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว ประกอบด้วย มูลเหตุจูงใจ ลักษณะการท่องเที่ยว จำนวนผู้ร่วมเดินทาง พาหนะที่ใช้ จำนวนวันที่ท่องเที่ยวโดยเฉลี่ย วันที่มาท่องเที่ยว ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวต่อครั้ง

โดยเฉลี่ย จำนวนครั้งที่ท่องเที่ยวต่อปีโดยเฉลี่ย และฤดูกาลท่องเที่ยว สามศึกษาองค์ประกอบอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ประกอบด้วย ธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับนักท่องเที่ยว ธุรกิจที่สนับสนุนการท่องเที่ยว ธุรกิจการค้าและบริการอื่น ๆ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว สี่ศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ห้าศึกษาสถานการณ์การท่องเที่ยวตามแหล่งท่องเที่ยว 11 จังหวัด หกศึกษาตัวทำนายพยากรณ์ที่สำคัญของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว เจ็ดศึกษาวิเคราะห์และออกแบบเหมืองข้อมูลท่องเที่ยว เพื่อสะดวกต่อการนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัยไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาลักษณะองค์ประกอบอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ด้านธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับนักท่องเที่ยว ด้านธุรกิจที่สนับสนุนการท่องเที่ยว ด้านธุรกิจการค้าและบริการอื่น ๆ และด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ในพื้นที่ภาคกลาง
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยตามกลุ่มข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว กลุ่มพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว ที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในพื้นที่ภาคกลาง
3. เพื่อศึกษาตัวทำนายพยากรณ์ของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในพื้นที่ภาคกลาง
4. เพื่อศึกษาวิเคราะห์พัฒนาซอฟต์แวร์เหมืองข้อมูลอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในพื้นที่ภาคกลาง

1.3 ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ได้ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว ประกอบด้วย เพศ อายุเฉลี่ย วุฒิการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือนโดยเฉลี่ย ปัจจุบันอาศัยอยู่ในจังหวัด เพื่อใช้เป็นข้อมูลสำหรับการให้บริการนักท่องเที่ยว เป็นต้น
2. ได้ทราบถึงพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับมูลเหตุจูงใจ ลักษณะการท่องเที่ยว จำนวนผู้ร่วมเดินทาง พาหนะที่ใช้ จำนวนวันที่ท่องเที่ยวโดยเฉลี่ย วันที่มาท่องเที่ยว ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวต่อครั้งโดยเฉลี่ย จำนวนครั้งที่ท่องเที่ยวต่อปีโดยเฉลี่ย และฤดูกาลท่องเที่ยว เพื่อใช้เป็นข้อมูลเพื่อการตัดสินใจพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น
3. ทราบตัวแปร บ่งชี้องค์ประกอบของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ด้านธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับนักท่องเที่ยวโดยตรง ธุรกิจที่สนับสนุนการท่องเที่ยว ธุรกิจการค้าและบริการอื่น ๆ และ ด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว เป็นต้น
4. ได้ทราบถึงปัจจัยตามกลุ่มข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวและปัจจัยตามกลุ่มพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว ที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในเขตพื้นที่ภาคกลาง
5. ได้ทราบข้อมูลถึงสถานการณ์การท่องเที่ยวตามแหล่งท่องเที่ยวใน 11 จังหวัด

6. ได้ทราบถึงตัวทำนายพยากรณ์ตามกลุ่มแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ เชิงนิเวศ เชิงเกษตร และเชิงสุขภาพ กลุ่มแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์วัฒนธรรมหรือเชิงวัฒนธรรม กลุ่มแหล่งท่องเที่ยวเชิงันทนาการทั่วไป เชิงธุรกิจ และความน่าสนใจของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดภาพรวม ที่เป็นตัวทำนายสำคัญของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในเขตพื้นที่ภาคกลาง

7. ได้โปรแกรมการวิเคราะห์และระบบเหมืองข้อมูลท่องเที่ยวสามารถนำซอฟต์แวร์เหมืองข้อมูลด้านการท่องเที่ยวที่พัฒนาขึ้น ไปขอขึ้นจดลิขสิทธิ์ เป็นสิทธิทางปัญญาของมหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี อีกทั้งใช้เป็นแนวทางการพัฒนาเทคโนโลยีซอฟต์แวร์เหมืองข้อมูล สำหรับการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว ซึ่งเป็น “ฐานข้อมูลด้านการท่องเที่ยว” เพื่อการพยากรณ์อุตสาหกรรมท่องเที่ยวในเขตพื้นที่ภาคกลาง อีกทั้งใช้เป็นแนวทางการพัฒนาศึกษาวิเคราะห์อุตสาหกรรมท่องเที่ยว

8. ได้แนวทางการพัฒนาระบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในเขตพื้นที่ท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการกำหนดกลยุทธ์ที่เหมาะสม ให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว

9. เป็นการเสริมสร้างรายได้ทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น เสริมสร้างกระแสรายได้เข้าสู่ประเทศมากขึ้น โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น การท่องเที่ยวจังหวัด มีแนวทางการบริหารจัดการ การพัฒนาฐานข้อมูลนักท่องเที่ยว เพื่อปรับกลยุทธ์ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การให้บริการการท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพ

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

การกำหนดขอบเขตของโครงการวิจัยในครั้งนี้ ประกอบด้วย ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ขอบเขตด้านเนื้อหา ขอบเขตด้านพื้นที่ และขอบเขตด้านระยะเวลา มีรายละเอียดดังนี้

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ประชาชนทั่วไปรวมถึงนักศึกษาโดยเป็นผู้อาศัยอยู่ในพื้นที่ หรือนักท่องเที่ยวทั่วไปผู้อาศัยนอกเขตพื้นที่ ซึ่งมีความสนใจและมีประสบการณ์ท่องเที่ยวใน 11 จังหวัด ในพื้นที่ภาคกลาง ได้แก่ กรุงเทพมหานคร นนทบุรี พระนครศรีอยุธยา ปทุมธานี สมุทรปราการ สระบุรี สิงห์บุรี ชัยนาท ลพบุรี นครปฐม สมุทรสาคร

การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างผู้วิจัยใช้เกณฑ์พิจารณาเลือกขนาดกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ หนึ่ง การเลือกผู้ที่อาศัยอยู่ในจังหวัด 11 จังหวัด โดยคาดว่าเป็นผู้มีความรู้เกี่ยวกับพื้นที่ในจังหวัดที่อาศัยเป็นอย่างดี สองการกำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้ตัวแปรสำคัญ ประกอบด้วย 16 ตัวแปรหรือตัวแปรสังเกตได้ กำหนดสัดส่วน 1:10 ของตัวแปรสังเกตได้ หรือ 10 คน ต่อการประมาณค่าหนึ่งพารามิเตอร์ เหมือนเช่นการศึกษาของ วิภา บำเรอจิตร (2542) เมธินี หน่อคำ (2556) และ วีรชัย คำธ

(2556) และ เก็บในพื้นที่ 11 จังหวัด ดังนั้นจึงแทนค่าขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยประมาณ $16 \times 10 \times 11$ ได้ขนาดตัวอย่าง ประมาณ 1,760 ตัวอย่าง สามกำหนดโควตานักท่องเที่ยวโดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Quota Random Sampling) คือ ผู้ที่อาศัยอยู่ในจังหวัด สัดส่วน 1:10 และ 11 จังหวัด โดยกำหนดโควตาจำนวนตัวอย่างเพื่อเป็นการสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล จังหวัดละ 150 ชุด จะได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง เท่ากับ 150×11 เท่ากับ 1,650 ตัวอย่าง เป็นต้น

กลุ่มตัวอย่าง คือ ตัวแทนประชากรซึ่งเป็นผู้อาศัยในพื้นที่หรือผู้มีประสบการณ์ท่องเที่ยวในพื้นที่ โดยผู้วิจัยหรือเจ้าหน้าที่แจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มเป้าหมาย ทำการตอบแบบสอบถามโดย การเขียนตอบ ทำเครื่องหมายถูกเพื่อทำการประเมินและหรือระบุตอบเพื่อรายงานประสบการณ์การท่องเที่ยวของตนเอง มีความครบถ้วนของชุดแบบสอบถาม ผู้วิจัยหรือเจ้าหน้าที่ตรวจสอบความถูกต้องเพื่อนำไปวิเคราะห์ต่อไป ทั้งนี้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้หน่วยตัวอย่าง จำนวน 1,434 ชุด คิดเป็นร้อยละ 86.90 จึงเป็นกลุ่มตัวอย่างที่แท้จริงที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้

ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่

1. การศึกษาเนื้อหาเกี่ยวกับองค์ประกอบอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ประกอบด้วย (1) ธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับนักท่องเที่ยว (2) ธุรกิจที่สนับสนุนการท่องเที่ยว (3) ธุรกิจการค้าและบริการอื่น ๆ (4) การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว
2. การศึกษาข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว กลุ่มพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว ได้แก่ มูลเหตุจูงใจ ลักษณะการท่องเที่ยว จำนวนผู้ร่วมเดินทาง พาหนะที่ใช้ จำนวนวันที่ท่องเที่ยว ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว จำนวนครั้งที่ท่องเที่ยว และรูปแบบการท่องเที่ยว โดยกำหนดแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ หนึ่ง กลุ่มแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ เชิงนิเวศ เชิงเกษตร และเชิงสุขภาพ สองกลุ่มแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์วัฒนธรรมหรือเชิงวัฒนธรรม สามกลุ่มแหล่งท่องเที่ยวเชิงนันทนาการทั่วไป เชิงธุรกิจ และสี่ความน่าสนใจของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดภาพรวม เพื่อใช้เป็นตัวทำนายของ อุตสาหกรรมท่องเที่ยวในเขตพื้นที่ภาคกลาง
3. การเปรียบเทียบปัจจัยตาม กลุ่มข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว กลุ่มพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว ที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในเขตพื้นที่ภาคกลาง
4. การศึกษาตัวทำนายพยากรณ์ คือ กลุ่มแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ เชิงนิเวศ เชิงเกษตร และเชิงสุขภาพ กลุ่มแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์วัฒนธรรมหรือเชิงวัฒนธรรม กลุ่มแหล่งท่องเที่ยวเชิงนันทนาการทั่วไป เชิงธุรกิจ และความน่าสนใจของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดภาพรวม ที่เป็นตัวทำนายสำคัญของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในเขตพื้นที่ภาคกลาง

ขอบเขตด้านพื้นที่ ได้แก่ ขอบเขตพื้นที่ในการเก็บข้อมูล ประกอบด้วย กรุงเทพมหานคร นนทบุรี พระนครศรีอยุธยา ปทุมธานี สมุทรปราการ สระบุรี สิงห์บุรี ชัยนาท ลพบุรี นครปฐม สมุทรสาคร

ขอบเขตด้านระยะเวลา ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูล ในช่วงระหว่าง 1 ตุลาคม 2556- 30 กันยายน 2557

1.5 นิยามปฏิบัติการของตัวแปรในการวิจัย

การศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์และพัฒนากำหนดค่าเหมือนข้อมูลพฤติกรรมการท่องเที่ยวเพื่อพยากรณ์อุตสาหกรรมท่องเที่ยวในเขตพื้นที่ภาคกลาง ผู้วิจัยกำหนดค่านิยามปฏิบัติการของตัวแปรในการวิจัยนี้ดังนี้

ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว หมายถึง การรายงานถึงลักษณะข้อมูลส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวโดยได้รายงานเกี่ยวกับ เพศ อายุเฉลี่ย วุฒิการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือนโดยเฉลี่ย ปัจจุบันอาศัยอยู่ในจังหวัด

พฤติกรรมของนักท่องเที่ยว หมายถึง การรายงานถึงลักษณะทางจิตพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวหรือรายงานการประเมินจิตพฤติกรรมของตนเองเกี่ยวกับ มูลเหตุจูงใจ ลักษณะการท่องเที่ยว จำนวนผู้ร่วมเดินทาง พาหนะที่ใช้ จำนวนวันที่ท่องเที่ยวโดยเฉลี่ย วันที่มาท่องเที่ยว ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวต่อครั้งโดยเฉลี่ย จำนวนครั้งที่ท่องเที่ยวต่อปีโดยเฉลี่ย และฤดูกาลท่องเที่ยว

องค์ประกอบอุตสาหกรรมท่องเที่ยว หมายถึง ตัวแปรความหมายหรือตัวบ่งชี้ในแต่ละองค์ประกอบ ได้แก่ (1) องค์ประกอบด้านธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับนักท่องเที่ยว (2) องค์ประกอบด้านธุรกิจที่สนับสนุนการท่องเที่ยว (3) องค์ประกอบด้านธุรกิจการค้าและบริการอื่น ๆ (4) องค์ประกอบด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยว หมายถึง การรายงานถึงลักษณะข้อมูลส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยว โดยเรียกว่าปัจจัยด้านข้อมูลทั่วไป และการรายงานถึงจิตพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว โดยเรียกว่าปัจจัยด้านพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว คาดว่ามีความเกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยว เป็นต้น

สถานการณ์การท่องเที่ยวตามแหล่งท่องเที่ยว 11 จังหวัด หมายถึง การรายงานถึงประสบการณ์การท่องเที่ยวในแต่ละจังหวัดของนักท่องเที่ยว โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ หนึ่งกลุ่มแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ เชิงนิเวศ เชิงเกษตร และเชิงสุขภาพ สองกลุ่มแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์วัฒนธรรม หรือเชิงวัฒนธรรม สามกลุ่มแหล่งท่องเที่ยวเชิงนันทนาการทั่วไป เชิงธุรกิจและความน่าสนใจของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดภาพรวม ของ 11 จังหวัด ประกอบด้วย จังหวัด กรุงเทพมหานคร จังหวัดนนทบุรี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จังหวัดปทุมธานี จังหวัดสมุทรปราการ

จังหวัดสระบุรี จังหวัดสิงห์บุรี จังหวัดชัยนาท จังหวัดลพบุรี จังหวัดนครปฐม จังหวัดสมุทรสาคร จำแนกตามกลุ่มท่องเที่ยววิถีชีวิตลุ่มแม่น้ำภาคกลาง (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2554)

ตัวทำนายพยากรณ์สำคัญของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว หมายถึง ประสบการณ์ความถี่ในการท่องเที่ยวหรือความสนใจของนักท่องเที่ยวแบ่งออกเป็น 4 ตัวทำนาย ได้แก่ (1) กลุ่มแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ เชิงนิเวศ เชิงเกษตร และเชิงสุขภาพ (2) กลุ่มแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์วัฒนธรรมหรือเชิงวัฒนธรรม (3) กลุ่มแหล่งท่องเที่ยวเชิงนันทนาการทั่วไป เชิงธุรกิจ และ (4) ความน่าสนใจต่อแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดภาพรวม

การวิเคราะห์และออกแบบระบบเหมืองข้อมูลท่องเที่ยว หมายถึง การใช้ข้อมูลสารสนเทศจากงานวิจัย โดยการนำมาศึกษาวิเคราะห์พัฒนาเป็นระบบซอฟต์แวร์เหมืองข้อมูลท่องเที่ยว และนำเสนอในรูปแบบเว็บไซต์ ซึ่งมีความสะดวกในการใช้ประโยชน์จากข้อมูล โดยพัฒนาให้แสดงผลผ่านอินเทอร์เน็ต นำเสนอเป็นรูปแบบกราฟิก (<http://research.dru.ac.th/datamining/>) มีเนื้อหาที่สำคัญต่อการนำไปใช้ประโยชน์ เพื่อใช้เป็นข้อมูลเพื่อการบริหาร การตัดสินใจ ในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวต่อไป

1.6 สมมติฐานในการวิจัย

สมมติฐานกลุ่มที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว

กลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีลักษณะส่วนบุคคลต่างกัน มีความเกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในพื้นที่ภาคกลางแตกต่างกัน

สมมติฐานกลุ่มที่ 2 พฤติกรรมการท่องเที่ยว

กลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีพฤติกรรมท่องเที่ยวต่างกันมีความเกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในพื้นที่ภาคกลางแตกต่างกัน